

Kwestia zgodność Konkordatu z Konstytucją

Autor tekstu: Jerzy Wisłocki

Ocena zgodności konkordatu z konstytucją z 2 kwietnia 1997 r. dokonana przez prof. Jerzego Wisłockiego (24 kwietnia 1997 r., Poznań)

Podstawową przesłanką dopuszczalności zawierania konkordatu jest wyrażona odpowiednia zgoda w tekście konstytucji, ponieważ zawarcie konkordatu narusza równouprawnienie wyznań. Zgoda taka została wyrażona w konstytucji w art. 25 ust. 4 czyli ustała podstawowa przeszkoda w ratyfikacji konkordatu. Kolizję norm konkordatu z tekstem konstytucji dostrzegam w artykule 12 ust. 1 konkordatu w związku z art. 48 i 53 konstytucji.

Organizowanie	nauczania	religii
Art. 12 ust.	1 konkordatu	brzmi:
<i>Uznając prawo rodziców do religijnego wychowywania dzieci oraz zasadę tolerancji Państwo gwarantuje, że szkoły publiczne podstawowe i ponadpodstawowe oraz przedszkola, prowadzone przez organy administracji państwowej i samorządowej, organizują zgodnie z wolą zainteresowanych naukę religii w ramach planu zajęć szkolnych i przedszkolnych.</i>		
Zgodnie z powyższą normą administracja szkolna, w przypadku gdy rodzice wyrażą odpowiednią wolę, jest zobowiązana zorganizować nauczanie religii. Może się to odbyć wyłącznie na życzenie rodziców, czyli muszą oni odpowiednio życzenie wyrazić.		
Konstytucja w art. 53 ust. 7	stanowi:	
<i>Nikt nie może być obowiązany przez organy władzy publicznej do ujawnienia swojego światopoglądu, przekonań religijnych lub wyznania.</i>		
W tej sytuacji administracja szkolna nie może zbierać deklaracji rodziców w sprawie nauczania religii.		

Wola	pobierania	nauki	religii
Konkordat przesądza, że wolę pobierania nauki religii przez dziecko wyrażają rodzice (jw. art. 12 ust. 1) czyli pozbawia dzieci możliwości decydowania w tej sprawie. Konstytucja natomiast stanowi:			

Art. 48 ust. 1 - *Rodzice mają prawo do wychowywania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem. **Wychowanie to powinno uwzględniać stopień dojrzałości dziecka, a także wolność sumienia i wyznania oraz jego przekonania.*** Ta norma jest recepcją *Konwencji o prawach dziecka* (Dz.U. 120, poz. 526 z 1991 r.), która stanowi:

Art. 14 ust. 1 - *Państwa-Strony będą respektowały prawo dziecka do swobody myśli, sumienia i wyznania.*
ust. 2 - *Państwa-Strony będą respektowały prawa i obowiązki rodziców .. odnośnie do ukierunkowania dziecka w korzystaniu z jego prawa w sposób zgodny z rozwijającymi się zdolnościami dziecka.*

Konwencja została ratyfikowana przez RP 30 IV 1991 r. z następującą deklaracją:

Rzeczpospolita Polska uważa, że wykonania przez dziecko jego praw określonych w konwencji, w szczególności praw określonych w artykułach od 12 do 16, dokonuje się z poszanowaniem władzy rodzicielskiej, zgodnie z polskimi zwyczajami i tradycjami dotyczącymi miejsca dziecka w rodzinie i poza rodziną.. Ta deklaracja została uściślona w ustawie *O systemie oświaty* z 7 IX 1991 r. (Dz.U. Nr 95, poz. 425), która wyjaśnia:

Art. 12. 1. *Uznając prawo rodziców do religijnego wychowania dzieci, szkoły publiczne podstawowe organizują naukę religii na życzenie rodziców, szkoły publiczne ponadpodstawowe - na życzenie bądź rodziców, bądź samych uczniów, po osiągnięciu pełnoletności o pobieraniu nauki religii decydują uczniowie.*

Z analizy norm wynika, że konkordat uznaje prawo **wyłącznie** rodziców do decydowania o pobieraniu nauki religii przez ich dzieci, *Konwencja o prawach dziecka* wraz z polską deklaracją w tej sprawie dopuszcza uwzględnianie życzeń dzieci z zastrzeżeniem, iż może to mieć miejsce zgodnie z polskimi zwyczajami. Ustawa *O systemie oświaty* wyraźnie przyznaje odpowiednie

uprawnienie dzieciom (w szkołach ponadpodstawowych) co znalazło swój wyraz w tekście konstytucji.

Tej kolizji norm nie da się łatwo usunąć. Rząd w preambule do konkordatu potwierdził, że .. *Rzeczpospolita Polska uwzględniła swe zasady konstytucyjne i ustawy* .. czyli zgodził się na to, aby w przypadku ratyfikacji konkordatu ustała moc obowiązująca art. 12 ustawy *O systemie oświaty (lex posterior derogat priori)*, natomiast usunięcie tej kolizji całego systemu norm, łącznie z międzynarodową konwencją, nie wydaje się możliwe. Pozostaje do rozważenia jeszcze dodatkowa trudność. Ratyfikowanie konkordatu spowoduje, że dzieci katolickie zostaną pozbawione swoich uprawnień, a utrzymają je dzieci niekatolickie i bezwyznaniowe.

Ratyfikowanie konkordatu narusza w sprawie nauczania religii w szkołach następujące artykuły konstytucji:

art. 9. *Rzeczpospolita Polska przestrzega wiążącego ją prawa międzynarodowego.*

art. 25. 1. *Kościóły i inne związki wyznaniowe są równouprawnione.*

art. 48. 1. *Rodzice mają prawo do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem. Wychowanie to powinno uwzględniać stopień dojrzałości dziecka, a także wolność jego sumienia i wyznania oraz jego przekonania.*

art. 53. 1. *Każdemu zapewnia się wolność sumienia i religii..*

7. *Nikt nie może być obowiązany przez organy władzy publicznej do ujawnienia swojego światopoglądu, przekonań religijnych lub wyznania.*

* * *

Uwagi powyższe dotyczą wyłącznie odpowiedzi na pytanie na temat zgodności konkordatu z konstytucją z 2 IV 1997 r., a nie na temat wadliwości tekstu konkordatu.

Opinia wykonana na zlecenie Komisji Nadzwyczajnej do rozpatrzenia projektu ustawy o ratyfikacji Konkordatu między Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską. Kopia z własnego zbioru Czesława Janika.

(Publikacja: 18-11-2003)

Oryginał. (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,3029>)

Contents Copyright © 2000-2008 Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora.

Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów

serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl